

ЕТАПИ ФОРМУВАННЯ АНГЛОМОВНОЇ ПРОФЕСІЙНО ОРІЄНТОВАНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ У ДІАЛОГІЧНОМУ МОВЛЕННІ МАЙБУТНІХ ВИКЛАДАЧІВ ЗАСОБОМ КЕЙС-МЕТОДУ

У статті розглянуто проблему формування професійно орієнтованої компетентності у діалогічному мовленні на основі кейс-методу. Визначено алгоритм роботи з кейсом, а також виділено підготовчий і основний етапи оволодіння англomовною професійно орієнтованою компетентністю у діалогічному мовленні майбутніми викладачами.

Ключові слова: кейс, етапи формування професійно орієнтованої компетентності, діалогічне мовлення, знання, вміння, дискусія.

Відповідно до соціального замовлення держави і суспільства щодо підготовки висококваліфікованих і компетентних викладачів англійської мови (АМ) виникла необхідність вивчити проблему формування професійно орієнтованої компетентності (ПОК) у говорінні, а саме у діалогічному мовленні (ДМ), оскільки викладач найчастіше веде діалог зі студентами та колегами. Для того щоб підвищити ефективність навчання, зокрема підготовку до майбутньої професійної діяльності, пропонується застосовувати у процесі навчання іноземної мови кейс-метод як ситуаційний аналіз, який дає змогу не лише проаналізувати діяльність іншого викладача, але й спроектувати, передбачити власну поведінку у схожій ситуації.

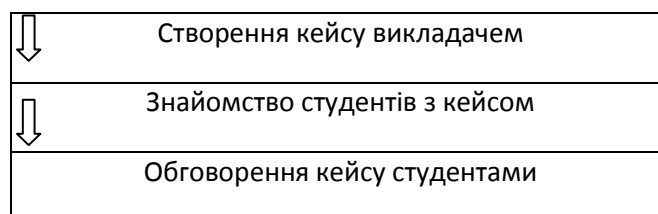
Проблема формування професійної компетентності майбутніх учителів іноземної мови була об'єктом досліджень у працях багатьох авторів: С. В. Роман (1982), Т. П. Камаєва (1990), О. Б. Репп (1990), І. В. Коломієць (1992), Л. В. Ананьєва (2000), О. В. Пінська (2001), Т. О. Стеченко (2004), О. Б. Бігич (2005), В. В. Перлова (2007), Л. В. Гайдукова (2008), В. В. Черниш (2011) та ін. Проте питання професійної підготовки науково-педагогічних кадрів, які працюватимуть у вищій школі, не було широко опрацьоване (О. В. Кіршова (2008)). Крім того, застосування кейс-методу у підготовці викладачів є відносно новим, оскільки кейс-метод широко використовується лише для формування ПОК у говорінні у студентів нелінгвістичних спеціальностей, що дає підстави стверджувати, що проблема формування іноземної комунікативної компетентності й особливо такого її складника, як ПОК у ДМ майбутніх викладачів на основі кейс-методу, все ще залишається недостатньо теоретично і практично дослідженою.

Таким чином, метою статті є представити алгоритм роботи з кейсом, а саме, етапи формування англomовної професійно орієнтованої компетентності у діалогічному мовленні майбутніх викладачів.

Для досягнення мети необхідно розв'язати такі завдання:

- а) визначити алгоритм роботи з кейсом;
- б) виокремити етапи формування ПОК у ДМ майбутніх викладачів;
- в) охарактеризувати і розкрити зміст кожного етапу.

Спираючись на дослідження вітчизняних і зарубіжних науковців щодо застосування кейс-методу у навчанні не лише іноземних мов, але й інших предметів [5; 6; 7; 8 та ін.], ми уклали алгоритм роботи з кейсом (див. рис. 1).

Рис. 1. Алгоритм роботи з кейсом

Усі елементи алгоритму розділимо на ті, які стосуються підготовки викладача до занять, і на ті, що безпосередньо формують ПОК у ДМ студентів.

Отже, створення кейсу викладачем – це добір матеріалів для навчання студентів. Для цього ми виділили критерії, мінімально достатні і максимально необхідні вимоги до навчальних матеріалів [2, с. 112-113]. Проте це питання потребує окремого висвітлення, тому ми лише зазначимо критерії, за якими добиралися матеріали для створення кейсу [1].

У процесі добору навчального матеріалу ми керувалися критеріями:

- 1) професійної спрямованості;

- 2) автентичності;
- 3) проблемності;
- 4) ситуативності;
- 5) доступності;
- 6) міжпредметності.

Наступні елементи алгоритму роботи з кейсом безпосередньо пов'язані з процесом формування ПОК у ДМ майбутніх викладачів АМ.

Отже, знайомство студентів з кейсом винесено на самостійну позааудиторну роботу, оскільки кейс є досить об'ємним за змістовим наповненням і вимагає певного часу для ознайомлення, визначення проблеми і шляхів її вирішення.

Обговорення ж проблемної ситуації передбачено в аудиторії під керівництвом викладача. Крім того, кейс-метод як ситуативний аналіз вимагає застосування діалогу-дискусії / обговорення, адже студентам необхідно виробити спільне рішення проблеми, дійти певних висновків, переконати один одного у правильності й раціональності прийнятого рішення [4, с. 152]. Тому обговорення кейсу відбувається в межах професійно орієнтованої рольової (ділової) гри і професійно орієнтованої дискусії.

Оскільки робота студентів над кейсом передбачає позааудиторну й аудиторну роботу, то вважаємо за доцільне виділити два етапи формування ПОК у ДМ майбутніх викладачів АМ: підготовчий та основний. Обґрунтуємо доцільність виокремлення саме таких етапів.

У попередніх дослідженнях нами було визначено предметний і процесуальний аспекти змісту навчання ПОК у ДМ майбутніх викладачів АМ. Одним із компонентів предметного аспекту є професійно орієнтовані знання, які студент набуває самостійно при знайомстві з кейсом, а компонентом процесуального аспекту є вміння, оскільки на момент вступу до магістратури за Загальноєвропейськими Рекомендаціями (ЗЄР) з мовної освіти [3] студенти повинні досягнути рівня С1 – автономний рівень (effective), за яким, згідно з дескрипторами за ЗЄР, студенти можуть висловлюватися спонтанно, не задумуючись над вибором мовних засобів, вільно користуватися мовою, продукувати чітко побудовані тексти на складні теми, а, отже, мовленнєві навички у студентів повинні бути сформовані.

Набуття студентами професійно орієнтованих знань є підґрунтям для розвитку професійно орієнтованих умінь. Таким чином, набуття професійно орієнтованих знань є підготовчим етапом, а розвиток професійно орієнтованих умінь у ДМ – основним етапом. Охарактеризуємо кожен з етапів.

Метою *підготовчого етапу* є отримання інформації, набуття професійно орієнтованих знань. На цьому етапі основними типами вправ є рецептивні умовно-комунікативні, рецептивно-репродуктивні умовно-комунікативні, рецептивно-репродуктивні комунікативні, які виконуються студентами без участі викладача. Відповідно, домінуючими видами мовленнєвої діяльності є рецептивні: аудіювання і читання.

Основний етап спрямований на розвиток ПОК у ДМ на аудиторних заняттях на основі проведення дискусій під керівництвом викладача. Практика у спілкуванні вимагає використання продуктивних умовно-комунікативних і продуктивних комунікативних вправ. Як наслідок, основним видом мовленнєвої діяльності є продуктивний вид – говоріння.

Усе викладене вище представлено в табл. 1.

Таблиця 1

Етапи формування англомовної професійно орієнтованої компетентності в діалогічному мовленні майбутніх викладачів

Назва етапу	Мета етапу	Організаційна форма навчання	Тип заняття за дидактичною функцією	Основні типи вправ	Участь викладача	Об'єкт формування	Основні види мовленнєвої діяльності
Підготовчий	Отримання інформації, набуття професійно орієнтованих знань	Самостійна позааудиторна домашня робота	Заняття, спрямоване на оволодіння знаннями	Рецептивні умовно-комунікативні, рецептивно-репродуктивні умовно-комунікативні, рецептивно-репродуктивні комунікативні	Без викладача	Професійно орієнтовані знання	Аудіювання, читання

Основний	Проведення дискусії, аналіз дискусії, розвиток ПОК у ДМ	Аудиторне заняття	Практика у спілкуванні	Продуктивні умовно-комунікативні, продуктивні комунікативні	Під керівництвом викладача	Професійно орієнтовані вміння у ДМ	Говоріння
----------	---	-------------------	------------------------	---	----------------------------	------------------------------------	-----------

Таким чином, у статті ми розв'язали поставлені завдання, а саме визначили алгоритм роботи з кейсом (створення кейсу викладачем → знайомство студентів із кейсом → обговорення кейсу), виокремили підготовчий і основний етапи формування ПОК у ДМ майбутніх викладачів АМ та охарактеризували і розкрили зміст кожного етапу.

Перспективи подальших наукових розвідок ми вбачаємо у дослідженні питань, що стосуються розробки й укладання кейсів, вправ, ситуацій, тестових завдань для формування ПОК у ДМ майбутніх викладачів АМ.

Використані джерела

1. Алексеева Л. Е. Методика обучения профессионально ориентированному иностранному языку. Курс лекций : методическое пособие / Л. Е. Алексеева. – СПб. : Филологический факультет СПбГУ, 2007. – 136 с.
2. Бориско Н. Ф. Теоретические основы создания учебно-методических комплексов для языковой межкультурной подготовки учителей иностранных языков (на материале интенсивного обучения немецкому языку) : дисс. ... докт. пед. наук : 13.00.02 / Н. Ф. Бориско. – К., 2000. – 508 с.
3. Загальноєвропейські Рекомендації з мовної освіти : вивчення, викладання, оцінювання / [наук. редактор укр. видання С. Ю. Ніколаєва]. – К. : Ленвіт, 2003. – 273 с.
4. Методика викладання іноземних мов у середніх навчальних закладах : підручник. Вид. 2-е перероб. / Кол. авторів під керівн. С. Ю. Ніколаєвої. – К. : Ленвіт, 2002. – 328 с.
5. Ситуационный анализ, или Анатомия Кейс-метода / Под ред. д-ра социологических наук, проф. Ю. П. Сурмина. – К. : Центр инноваций и развития, 2002. – 286 с.
6. Herreid C. F. What Makes a Good Case? / C. F. Herreid // Journal of College Science Teaching. – Dec 1997 / Jan 1998. – Vol. 27 (No. 3). – P. 163–165.
7. Nath J. L. The Roles of Case Studies in the Educational Field / J. L. Nath // International Journal of Case Method Research & Application. – 2005. – XVII (3). – P. 396–400.
8. Neale P. Preparing a Case Study : A Guide for Designing and Conducting a Case Study for Evaluation Input / P. Neale, S. Thapa, C. Boyce. – Pathfinder International, 2006. – 14 p.

Ярошенко О. В.

ЕТАПЫ ФОРМИРОВАНИЯ АНГЛОЯЗЫЧНОЙ ПРОФЕССИОНАЛЬНО ОРИЕНТИРОВАННОЙ КОМПЕТЕНТНОСТИ В ДИАЛОГИЧЕСКОЙ РЕЧИ БУДУЩИХ ПРЕПОДАВАТЕЛЕЙ НА ОСНОВЕ КЕЙС-МЕТОДА

В статье рассмотрено проблему формирования профессионально ориентированной компетентности в диалогической речи на основе кейс-метода. Определен алгоритм работы с кейсом, а также выделены подготовительный и основной этапы овладения англоязычной профессиональной компетентностью в диалогической речи будущими преподавателями.

Ключевые слова: кейс, этапы формирования профессиональной компетентности, диалогическая речь, знания, умения, дискуссия.

Iaroshenko O. V.

THE STAGES OF CASE-STUDY BASED EL INTERACTIVE PROFESSIONAL COMPETENCE FORMATION IN PROSPECTIVE TEACHERS

The article deals with the problem of forming professional competence in English language interaction based on case-study. The scheme of working with a case is elaborated. The preparatory and main stages of professional competence acquisition in interactive communication are defined.

Key words: case, stages of professional competence formation, interactive communication, knowledge, skills, discussion.

Стаття надійшла до редакції 28.06.13

